

प्रि-बोर्ड परीक्षा - २०८०

कक्षा : १२

अनिवार्य: नेपाली (NEP. 0021)

पूर्णाङ्क : ७५

समूह: विज्ञान

उत्तीर्णाङ्क : ३०

समय : ३ घण्टा

विद्यार्थीले सकेसम्म आफ्नै शब्दमा उत्तर दिनुपर्नेछ ।

१. रेखाङ्कित पदको अक्षरसंरचना र अक्षरसंख्या लेख्नुहोस् : ३
अष्टनारानले भने, जिन्दगीभर पूजा गराएर भगवानले मेरो केही सुनिदिएन ।
२. शुद्ध गरी पुनर्लेखन गर्नुहोस् : ३
गत शनिवार बिहान रिमरीम उज्यालो हुँदै गर्दा म बसपार्क वाट दुधकुण्ड जाने माइक्रोबसमा चढे
३. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनहोस् : २
क) दिइएको अंशबाट १ पारिभाषिक र १ अनुकरणात्मक शब्द टिपी अनुच्छेदमा भएका भन्दा भिन्न वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।
भूमाफियाले ऐलानी जग्गा आफ्नो नाममा पारे । ऐलानी जग्गा सुकुम्बासीले पाउनुपर्ने हो । गोदत्तप्रसादले नानीगकुँलाई पुलुकक हेरे अनि अर्कातिर फरकक फर्के ।
ख) दिइएको अनुच्छेदबाट १ उखान र १ टुक्का टिपेर अर्थ खुल्ने गरी अनुच्छेदमा भएका भन्दा भिन्न वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।
लमच्चिने पिडका सय भड्का भनेभैं केही नजान्ने मेरो साथी सबै जानेको गफ दिन्छ । म अफिसको सबै काम गर्छु तर फाइदाचाहिँ सबै साथीले लिन्छ, यसैलाई भनिन्छ काम गर्ने कालु मकै खाने भालु । बाटामा भगडा भएको देखेर सुनेर बहिनीको सातो गयो । भगडाभा साथीले सुरुमै हात हाल्यो ।
४. रेखाङ्कित पदको शब्दवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३
पितृशोकको तेस्रो दिनदेखि शिवनारान आफू खेतको कामधन्दामा हिँडे । बाबुको सिद्धान्त पनि हमेसा आफ्नो कर्तव्यमा हाजिर भएर पूर्णत्व प्राप्त गर्नु हो ।
५. अनुच्छेदबाट २, तत्सम र २ आगन्तुक शब्द टिप्नुहोस् : २
एसएलसी पास गरेपछि मैले पढाएँ । जाभिर छोडेर ट्रेकिङ व्यवसाय गर्ने । हात लाग्यो शून्य भयो । त्यसपछि मलाई देशमा बसेर केही गर्ने मन भयो ।
६. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×३=३
क) निम्न अनुच्छेदबाट ३ उपसर्गव्युत्पन्न र ३ प्रत्ययव्युत्पन्न शब्द टिपी तिनको निर्माण प्रक्रिया पनि देखाउनुहोस् :
डाक्टरले सुरुमा शिवनारानलाई स्वादिलो पान अर्पण गरे । गोदत्तप्रसादलाई सन्तोष र आनन्द लाग्यो । रोपाईंको काम अन्तिम समयमा पुगेको हुनाले सबै खुसी देखिन्थे । डाक्टरको अभिप्राय शिवनारानले बुझेनन् ।

ख) निम्न अनुच्छेदबाट ३ समस्त र ३ द्वित्व पद टिपी समस्तपदको विग्रह र द्वित्वपदको निर्माण प्रक्रिया देखाउनुहोस् :
सहकारीले पारस्परिक सरसहयोग र सहकार्यका माध्यमबाट पाटीपौवाआदिको निर्माण अनि वृक्षरोपणजस्ता मानवहितका कार्य गरेर सामाजिक विकास गरेका छन् । ऐँचोपैचो, अर्मपर्म सहकारी संस्कृतिकै उपज हुन् ।

७. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×४=४
क) ले, लाई, बाट, का, लागि, देखि, को, माथि विभक्ति प्रत्ययको प्रयोग गरी कम्तीमा ४ वाक्यको अनुच्छेदमा आफ्नो नेपाली परीक्षा वर्णन गरेर ती विभक्ति प्रत्ययको नाम पनि लेख्नुहोस् ।
ख) अनुच्छेदका वाक्यलाई अनादरवाची वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् :
एन्टीभाइरस गोर्खे जुलुक उठ्नुभयो । उहाँले भन्नुभयो, "ला चुस, अब रागत ।" भाइरसले खुट्टै चबाइदिनुभयो । गोर्खेले टाउकामा लातले हानेर भाइरस मार्नुभयो ।
८. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनहोस् : १×४=४
क) निम्न वाक्यलाई वाच्यका आधारमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।
मैले के अपराध गरेको छु र ? गोदत्तप्रसादले भने । रञ्जनादेवीद्वारा रिसाइयो । यस कुरालाई खुब विचार गरियोस् है ।
ख) निम्न वाक्यलाई अपूर्ण वर्तमानकालका वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् :
(हामीलाई बोलाईउँछन् हिमचुली राम्रा । उकालीमा उचालिन्छन् हल्का पाइला हाप्रा । उनी सोध्छिन् हामीलाई कहाँ जाने दाइ ? उकालीको चिसो पानी अँजुलीले खाउँछ ।
९. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×४=४
क) निम्न प्रत्यक्ष कथनका वाक्यलाई अप्रत्यक्ष कथनका वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् :
बुबा : छोरा, भात खाथौ ?
छोरा : खाएँ बा !
बुबा : आज चाँडै स्कुल जाऊ है !
छोरा : किन र बुबा ?
ख) एउटै वाक्यमा संश्लेषण गर्नुहोस् :
सगरमाथा नेपालमा छ । सगरमाथा विश्वको सर्वोच्च शिखर हो । सगरमाथा नेपालको पहिचान हो । सगरमाथाले पर्यटकलाई आकर्षित गरेको छ ।
१०. अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् : ५
जीवनको एउटा तर महत्वपूर्ण अंशलाई समेट्ने विशिष्ट घटनाको सिलसिलेवार प्रस्तुति कथा हो । यिनै घटनाको कार्यकारण श्रृङ्खलालाई कथानक भनिन्छ । कथाको आकार र स्वरूप तथार पार्ने कार्यमा कथानकले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने भएकाले यसलाई कथाको मुख्य तत्वका रूपमा लिने गरिन्छ । कथामा घटना अधि बढाउने वा कार्यव्यापार सम्पन्न गर्ने पात्रको प्रयोग गरिएको हुन्छ । पात्र मानवीय र मानवैतर गरी २ प्रकारका हुन्छन् । कथा भन्ने पात्रलाई समाख्याता भनिन्छ । समाख्याता कथाभित्रकै पात्र पनि हुनसक्छ र कथाबाहिरको पनि हुनसक्छ । कथाको पात्र आफैले कथाको समाख्यान गरेको छ भने त्यसलाई प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएको कथा र अन्य पात्रका माध्यमबाट कथाको समाख्यान गरिएको छ भने त्यसलाई तृतीय पुरुष दृष्टिबिन्दुको प्रयोग भएको कथा भनिन्छ । प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा म र हामी जस्ता प्रथम पुरुषलाई बुझाउने पदको प्रयोग गरिएको हुन्छ भने तृतीय पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा त्यो, ऊ, तिनीहरू आदि तेस्रो पुरुष बुझाउने पदको

20/08/20

20/08/20

20/08/20

प्रयोग गरिएको हुन्छ। घटनाको समय, स्थान र त्यसबाट उत्पन्न हुने वातावरणलाई परिवेश भनिन्छ। कथाले भन्न खोजेको मूल कुरा सारवस्तु हो। यसलाई सन्देश पनि भनिन्छ। यो सबै कुरालाई प्रस्तुत गर्ने माध्यम चाहिँ भाषा हो। कथामा गद्य भाषाको प्रयोग हुन्छ। कथालाई प्रभावकारी रूपमा अधि बढाउन पात्रका बिचमा संवाद पनि हुनसक्छ। कथाको भाषालाई वर्णनात्मक, संस्मरणान्तरक, नाटकीय आदि शैलीमा प्रस्तुत गरिन्छ। त्यसैले कथानक, पात्र, परिवेश, दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली र सारवस्तु यी सबै कथाका तत्व हुन्।

प्रश्नहरू :

- कथा भनेको के हो ?
- कथामा कति किसिमका पात्र हुन्छन् ?
- प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा कस्ता पदको प्रयोग गरिएको हुन्छ ①
- कथाका तत्व के के हुन् ?
- मानवीय र मानवेतर पदको अर्थ लेख्नुहोस्।

११. **बनुच्छेद पढी मुख्यमुख्य ४ बुँदा टिप्नुहोस् अनि अनुच्छेदलाई एकतृतीयांशमा संक्षेपीकरण गर्नुहोस् :** २+३=५
(जीवनमा असफल हुन कोही पनि चाहन्नन् तर सफल हुनुमा असफलतालाई पनि स्वीकार गर्न सक्नुपर्छ) खोला तर भन्न सजिलो छ तर खोला तरेर देखाउने काम श्रम र शक्तिसाध्य छ। (असफल हुन भन्न सजिलो छ तर सफल हुन पनि निरन्तरताको साधना र सुभबुध चाहिन्छ) त्यसैले सफल हुन चाहने जोसुकैले असफलतासँग डराउनु चाहिँ हुँदैन। के गर्दा काम बन्छ के गर्दा बिग्रन्छ भन्ने सुभबुधको विकास पनि असफलतापछि नै हुन्छ। १९८५ पटक विश्वकै सर्वोत्कृष्ट लेखक बनेका सेठ गोविन्दले सर्वोत्कृष्ट किताब निकाल्नुअघि १० वर्ष पुस्तकप्रकाशनगृहमा एक कर्मचारीका रूपमा काम गरेका थिए। यसपछि उनलाई किताब निकाल्ने धुन चढ्यो र हरेक महिना एउटा किताब निकाले।

१२. **कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :** १×४=४

- क) भव्य रूपमा सरस्वतीपूजा कार्यक्रम केकसरी सम्पन्न गर्ने भन्ने विषयमा बसेको आफ्नो विद्यालयको विद्यार्थी परिषद्/student council को बैठकको निर्णयको नमुना लेख्नुहोस्।
- ख) आफ्नो पालिकामा एकजना कम्प्युटर अपरेटरको आवश्यकता परेको विज्ञापन पढेपछि त्यस प्रयोजनका लागि लेखिने व्यक्तिगतविवरणको नमुना लेख्नुहोस्।

१३. **कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :** १×५=५

- क) विद्यालयमा आयोजना र सम्पन्न भएको पुरस्कार वितरण कार्यक्रमलाई आधार बनाई १५० शब्दसम्मको प्रतिवेदन लेख्नुहोस्।
- ख) रोजगारमूलक शिक्षाको खाँचो शीर्षकमा १५० शब्दसम्मको टिप्पणी लेख्नुहोस्।

१४. **कुनै १ को व्याख्या गर्नुहोस् :** १×४=४

- क) जति चढ्यो उति बाँकी हिमचुली हिखर नदेखेको कुरा हेर्ने हामीलाई रहर
- ख) जाति, भाषा, संस्कृतिमा विविधता भएको हाम्रो समाज विविध सभ्यताको संगम पनि हो।

१५. **कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :** २+२=४

- क) तल दिइएको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :
हामीले विकल्प खोज्नुपर्छ। सबैले उही काम गरेर हुँदैन। हाम्रा आवश्यकता असीमित छन्। तिनको परिपूर्तिका लागि विविधता आवश्यक हुन्छ तर नगर्नुभन्दा केही गर्नु राम्रो हो। देखासिकी गरी खा आरिसे मरिजा भन्ने हाम्रो उखान पनि छ। जहाँसम्म हाम्रो जस्तो

उद्योगको कुरा छ, त्यसमा भने अहिले कति पनि काम भएकै छैन। हामीले गरेका काम त हात्तीका मुखमा जिरामात्रै हुन्। यस्ता हजारौं उद्योग हुनुपर्छ। केही कुरामा भने हामीले ध्यान दिनु पर्छ। पहिलो कुरा गुणस्तरमा सम्मतिता गर्नु हुँदैन। दोस्रो कुरा स्वस्थ प्रतिस्पर्धा, सहकार्य र आदानप्रदानको संस्कृति बसाउनुपर्छ। त्यसो गर्न सके हामी जति धेरै उत्पादन त्यति धेरै फाइदाको अवस्थामा जान्छौं।

प्रश्नहरू :

- अ) देखासिकी गरी खा आरिसे मरिजा भन्ने उखानको तात्पर्य के हो ?
- आ) जति धेरै उत्पादन त्यति धेरै फाइदाको अवस्थामा पुग्ने उपाय के हो ?

ख) तल दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :
एन्टिभाइरस गोर्खे जुल्क उठ्यो। "ला चुस् अब रगत" त्यसको मुखमा खुट्टो राखेर धिक्का खोज्दै थियो। खुट्टै चबाइदियो भाइरसले। दुखाइले इन्तु न चिन्तु भयो एन्टिभाइरस गोर्खे। दाहा किटेर कुहनाले भाइरसको टाउकै टाउकामा हिकोएर मार्यो। त्यसपछि आफ्नो रक्तममे खुट्टो समाएर आत्मा, आत्मा गर्न थाल्यो। त्यो देखेर पेसलले म कुनै सहयोग गर्न सक्छु, टाउप हाँच्यो। धन्यवाद, तपाईं चिन्ता नगर्नुहोस्। सान्त्वनास्वरुप एन्टिभाइरस गोर्खेले हाँस्ने कोसिस गर्यो। ऊ दुखाइले रन्थिएकै थियो। आफ्नो पीडालाई बिर्सेर उसले तेस्रो भाइरस निकाल्यो। तेस्रो भाइरस डराएको हुनुपर्छ, उसलाई केही सोच्ने परेन। फटाफट भन्न थाल्यो, "मेरो नाम अन्य भाइरस हो। म टेम्पोररी फोल्डरमा गएर बस्छु। त्यहाँ भएका फाइलले खुलिरहेका पोग्राम चल्न मद्दत पुर्याइरहेका हुन्छन्। म पनि त्यही फोल्डरमा बसेर फाइललाई न्याम, सि.पि.यु., हार्ड डिस्कमा बाँडाइरहेछु। यसले गर्दा चलिरेको फाइल बन्द भइदिने, पेज तलमाथि हुने र कम्प्युटर अनावश्यक रूपमा व्यस्त भइराख्ने हुन्छ।"

प्रश्नहरू :

- अ) एन्टिभाइरस गोर्खे र भाइरसले एक अर्कांमाथि विजयप्राप्त गर्न केके गरेका छन् ?
- आ) अन्य भाइरस नामको तेस्रो भाइरसले गर्ने गतिविधि र पुर्याउने असर केके हुन् ?

१६. **निम्नमध्ये कुनै १ को उत्तर दिनुहोस् :** १×४=४

- क) आफ्नो दृढ संकल्प पूरा गर्न मानिस जतिसुकै संघर्ष गर्न पनि तयार हुन्छ : विरहिणी दमयन्ती कथालाई आधार बनाएर आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस्।
- ख) सहकारीमा एकएक थोपा जम्मा गरी गाथो भर्ने सुविधा छ : सहकारी निबन्धलाई आधार बनाई आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस्।

१७. **कुनै १ प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् :** १×६=६

- क) एक चिहान उपन्यासमा नेपाली समाजको कस्तो अवस्थाको चित्रण गरिएको छ, विवेचनात्मक उत्तर लेख्नुहोस्।
- ख) आमाको सपना के हो र त्यो सपना कसरी साकार हुनसक्छ आमाको सपना कविताका आधारमा समीक्षा गर्नुहोस्।

१८. **कुनै १ शीर्षकमा २५० शब्दभन्दा बढीको निबन्ध रचना गर्नुहोस् :** ६

- क) सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग
- ख) पात्र छिरीड र मेरो जीवनको लक्ष्य
- ग) मलाई गाँस, बास र कपास दिने मेरी आमा : जन्मभूमि